

НОВИ САД - На данашњи дан 347. године рођен је римски цар Теодосије I, назван Теодосије Велики, владао је од 379. до 392. кад је успео да обнови Царство у пуном обиму. До смрти 395. управљао је Римом као последњи владар јединствене империје. Консолидовао је прилике на Балкану и успоставио је примирје с Визиготима, забранио паганске обреде и прогласио хришћанство једином званичном религијом. После преговора с Персијом, мировним уговором успео је да за дуг период учврсти источне границе царства. Пред крај владавине одлучио је да власт у Источном римском царству преда старијем сину Аркадију, а у Западном млађем Флавију Хонорију. Западно царство је збацивањем последњег римског цара Ромула Августа 476. срушио германски вођа Одоакар, а Источно (Византија) поживело је још 1000 година.

Данас је уторак 11. јануар, 11. дан 2022. До краја године има 355 дана.

1503 - Рођен је италијански сликар Ђироламо Франческо Марија Мацола, познат као Пармиђанино, портретиста који је настојао да изрази унутрашњи живот модела. Радио је фреске и олтарске слике у Парми, Риму и Болоњи.

1569 - У Енглеској је, под патронатом краљице Елизабете I, у катедрали Светог Павла у Лондону први пут организована лутрија.

1811 - Скупштина свих народних старешина у Србији основала је у време Првог српског устанка прва попечитељства (министарства). Министар просвете постао је најученији Србин тог времена, ректор Велике школе у Београду Доситеј Обрадовић.

1842 - Рођен је амерички филозоф и психолог Вилијам Џејмс, творац персоналистичке верзије прагматизма према којој у основи истинитог сазнања лежи "воља за веровањем". Дела: "Прагматизам", "Принципи психологије", "Воља за веровањем", "Есеји о радикалном емпиризму", "Разлике у религиозном искуству".

1843 - Аустријски цар Фердинанд I је у време успона такозваног Илирског препорода забранио употребу илирског имена.

1866 - У бродолому енглеског брода "Лондон" на путу ка Аустралији погинуо је 231 путник.

1870 - У Боки Которској завршен је Кривошијски устанак српског народа, који је избио због одлуке аустроугарских власти о увођењу војне обавезе за становништво тог краја. Примирје је успостављено после тромесечних жестоких борби, када је аустријски намесник Далмације генерал Гавро Родић, по налогу Беча, амнестирао устанике, укинуо забрану слободног ношења оружја, донео одлуку о надокнади материјалне штете и укинуо војну обавезу за которски округ.

1878 - У Српско-турском рату српска војска је ослободила Ниш и у град је ступио владар Србије Милан Обреновић, тада кнез, од 1882. краљ. За ослобођење града одлучујућа је била победа Браничевске бригаде на Чегру. У завршним операцијама Моравски и Шумадијски корпус освојили су све стратешке објекте у Нишу. Тим чином овај древни град коначно је након вишевековне турске окупације поново постао саставни део Србије.

1886 - У Њујорку је почео први шаховски меч за првака света између Вилхелма Штајница и Јохана Цукерторта, који је добио Штајниц резултатом 10:5, уз пет ремија. Титулу је одбранио 1889. и 1892. у мечевима против Михаила Чигорина, али је 1894. поражен од Емануела Ласкера резултатом 10:5, уз четири ремија. Написао је "Уџбеник модерног шаха", који се сматра основом модерне шаховске стратегије.

1907 - Рођен је француски државник Пјер Мандес Франс, вођа левог крила Радикалсоцијалистичке партије, који је кад је 1954. постао председник владе окончао француску војну интервенцију у Индокини. Власт је изгубио 1955. због привредних проблема и побуне у Алжиру. У Другом светском рату борио се у Покрету отпора до 1942. после чега се пребацио у Лондон и учествовао у ваздухопловним акцијама савезника у саставу бомбардерске групе "Лорен".

1922 - Први пацијент излечен инсулином од шећерне болести постао је 14-годишњи Канађанин Ленард Томпсон.

1927 - Рођен је Богумил Храбак, српски историчар, универзитетски професор, академик. Докторирао је на Филозофском факултету у Сарајеву 1957. године тезом "Дубровачки извоз житарица из Отоманског царства до почетка 17. века". Предавао је на више универзитета и био ретко плодан аутор. Бавио се привредном историјом од позног средњег века до најновијег доба, турско-млетачким односима, Српском револуцијом, историјом међуратне Краљевине Југославије, српско-албанским односима, Дубровачком републиком. Објавио је четрдесетак књига и стотине студија.

1928 - Умро је енглески писац Томас Харди, сликар села и провинцијске варошице. Први у енглеској литератури створио је тзв. покрајински роман и приповетку. Дела: романи "Под зеленим дрветом", "Далеко од разуздане гомиле", "Повратак домороца", "Теса од Д'Арбервиллових", "Незнани Џуд", збирке приповедака "Приче из Васекса", "Животне мале ироније", "Племените господе", "Промењени човек", драма "Династи", више збирки песама.

1946 - Скупштина у Тирани прогласила је Народну републику Албанију - чиме је правно легитимисана комунистичка власт.

1962 - Снежна лавина збрисала је у перуанским Андима село Хуаскаран и усмртила више од 3.000 људи.

1966 - Умро је индијски државник Лал Бахадур Шастри, који је премијер Индије постао 1964. после смрти Џавахарлала Нехруа.

1966 - Умро је швајцарски скулптор и сликар италијанског порекла Алберто Ђакомети, чије је обимно, разноврсно и особено дело израз више доминантних струја у уметности 20. века. У раном периоду стварао је под утицајем кубизма и надреализма, касније се бавио просторним конструкцијама.

1970 - Нигеријска армија је после 32 месеца борби у грађанском рату у којем је погинуло милион и по људи, скршила побуну сецесиониста у провинцији Бијафра, а вођа побуњеника генерал Чуквуемека Одумегву Оцукву принуђен је да напусти земљу дан

после пада Оверија, главног града Бијафре.

1976 - Председник Еквадора Родригес Лара збачен је војним ударом.

1992 - Председник Алжира Бенџедид Шадли поднео је оставку усред политичке кризе после успона исламистичког Фронта Националног Спаса у првом кругу парламентарних избора.

1995 - Турски дневник "Сабах" затражио је од вође босанских муслимана Алије Изетбеговића да се изјасни да ли се залаже за диктатуру или демократију. Том приликом затражено је и објашњење о судбини 350 милиона УС долара при чему је наведен рачун у једној Швајцарској банци који су користили он и чланови његове породице.

1998 - Један исламски терориста убио је најмање 22 шиитска муслиманска верника током молитве у џамији у пакистанском граду Лахоре.

2008 - Умро је Сер Едмунд Персивал Хилари, новозеландски алпиниста и истраживач, први освајач Монт Евереста. Рођен је 1919. код Окленда. Највиши врх света (8.848 метара) освојио је 29. маја 1953. као члан британске експедиције, заједно са Тензингом Норгајем, припадником непалског народа Шерпа. Авантуристичког духа, Хилари је 1958. предводио и експедицију која је, пола века после легендарне трке између Амундсена и Скота, стигла на Јужни пол, а 1977. истраживао је индијску реку Ганг од ушћа до извора. С астронаутом Нилом Армстронгом, првим човеком који је ступио на Месец, Хилари је 1985. године био и на Северном полу. Осим Монт Евереста, између 1956. и 1965, освојио је још десет хималајских врхова. Од 1985. до 1989. обављао је дужност новозеландског амбасадора у Индији.

2009 - У удесу трајекта који се кретао од Сулавесија ка Борнеу, на истоку Индонезије, страдало је 246 особа. Брод је испловио упркос упозорењима о лошим временским условима.

2014 - Најмање 200 људи утопило се у Белом Нилу, приликом бега од сукоба у Јужном Судану, пошто је пренатрпано пловило потонуло, код Малакала. Тамошњи сукоб председника Салве Кира и вође побуњеника, бившег потпредседника Ријека Мачара, претворио се у етнички рат завађених племена Динка и Нуер.

2014 - У пожару је изгорео древни тибетански град Дукезонг, познато туристичко одређиште.

2014 - Умро је Аријел Шарон, бивши израелски премијер. Био је генерал-мајор, познат по смелим тактикама, потом војни саветник Јицака Рабина, затим министар пољопривреде и одбране. Израелска званична истрага показала је да је индиректно одговоран за трагедију у избегличким логорима Сабра и Шатила, септембра 1982. па је потом поднео оставку. Био је председник владе Израела од 2001. до 2006.

2015 - Преминула је Анита Екберг, легендарна шведска глумица, модел и секс симбол педесетих и шездесетих година 20 века, најпознатија као Силвија из Фелинијевог "Слатког живота".

(Танјуг)